

TELEVİZYON KANALLARININ YAYIN ÇIKMAZI: DÜŞÜNSEL SORUN

SEDAT CERECİ*

Özet

Türkiye’de çoğunlukla eğlenmek ve zaman geçirmek amacıyla izlenen çok sayıda televizyon kanalı birbirine benzeyen içeriklerle, eğlenceli unsurların sıkça kullanıldığı, düşünsel unsurların göz ardı edildiği yayınlar yapmaktadır. İzleyicilerin beklentileri doğrultusunda ve daha geniş kitlelere ulaşmak için basit unsurlarla kolay anlaşılabilir yapımlar tasarlayan televizyon kanalları, yorgunluktan uzaklaşmak için televizyon izleyen insanların beklentilerini karşılamak üzere düşünme yetisi gerektirmeyen yayınlara öncelik tanımaktadır. Düşüncenin fazlaca yer almadığı yayınların televizyon kanallarına daha çok kazanç sağlaması nedeniyle tüm televizyon kanalları bu yola yönelmekte, çoğu zaman ülkedeki gerçek sorunları, kültürel çıkmazları, ayrımcılığı, haksızlıkları görmezden gelmektedir. Teknolojinin de katkılarıyla görkemli yayın olanaklarına kavuşan televizyonlar, görüntüyü ve sesi en çekici biçimde insanlara aktarırken, düşünsel üretimin yayınlara yansımaması önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma, televizyon kanallarının düşünce düşünsel üretime fazlaca yer vermeyen televizyon kanallarının yöntem nedenlerini ve bu yolla televizyon kanallarının birbirine benzeyerek tek seslilik oluşturmalarının nedenlerini araştırmakta, düşünsel üretim yetersizliğinden kaynaklanan sorunları vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Televizyon, yayın, tekseslilik, düşünce, teknoloji.

*Prof. Dr. Batman Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi. s.cereci@gmail.com

Abstract

Numerous television channels that are watched to have fun or to spend time broadcast in similar contest each other and often use entertaining materials and reckon without intellectual approaches. Television channels plan simple and easy productions to address wider mass and prefer productions that do not involve the ability to think to respond requires of people who watch television to move away from fatigue. All television channels head this way to gain more via the productions that do not contain thought and they mostly ignore real problems and cultural impasse and discrimination and injustice in the land. Television has enormous broadcasting facilities by the help of technology and convey image and voice in attractive forms but intellectual production lack is an important broadcasting matter. This study searches the reasons on methods of television channels who do not deal intellectual productions and searches the reasons on mimesis of television channels via intellectual production lack and emphasizes the problems that derive because of intellectual lack.

Key Words: Television, broadcasting, monotony, idea, technology.

Giriş

Çağın en kolay ulaşılabilir ve en ucuz eğlence aracı olan televizyon toplumsal yaşamdaki etkin varlığını sürdürürken; televizyon yayınlarındaki çeşitsizlik ve tekdüzelik yayınların her aşamasında izleyiciyi sıkacak ölçüde kendisini göstermektedir. Türkiye’de yayın yapan 30’un üzerindeki ulusal kanal ve yüzlerce yerel kanal, neredeyse birbirinden ayıramayacak nitelikteki benzer yayınlarla izleyicinin seçme olanağını çaresizliğe dönüştürmekte, değişik seslerin yansıtılmadığı, tek sesli bir ülkenin görüntüsünü yansıtmaktadır. Kuramsal olarak düşünce temeli üzerinde gelişen televizyon yayınları, çeşitli ve değişik düşünce, görüş ve yaklaşımların programlara yansımalarıyla insanlı, uygar, evrensel bir nitelik kazanmakta; yaklaşımların çeşitliliği ölçüsünde insanlığa, uygarlığa, demokrasiye katkıda bulunmaktadır. Çeşitliliğin yayınlara yansımaması doğrudan tekdüzelik sorununa neden olmaktadır.

Reklam kuşaklarının yayınlandığı saatlerden en çok izlenen dizilerin yayınlandığı saatlere kadar program akışının benzer biçimde hazırlandığı televizyon yayınlarında, yayın içeriği de çoğunlukla medyanın ortak akıyla belirlenmiş gündemi kapsarken, gündem dışındaki yayınlarda da ortak gerilim öyküleri, gizemli tuzaklar ve sapık ilişkiler temayı oluşturmaktadır. Ülke ve dünya gündemini yansıtan haber bültenlerinin eğlenceli gösterilere dönüştürüldüğü televizyon yayınlarında kişisel doyumsuzluklarını doyurmaya çalışan sporcuların hakaretlerle tartıştığı spor programları, yarışmacıların birbirlerini aşağıladıkları ve insan psikolojisinin zaafı üzerinde biçimlenen magazin yarışmaları; eğlence dünyasının ünlülerinin mahrem yaşamlarının izleyiciye dayatılmaya çalışıldığı dedikodu programları dikkat çekmektedir.

İzleyicinin, içinde kendisini yitirmek veya sarhoş olmak istediği fantastik imgelerle insanları kendisine çeken televizyon, kitap okuma, radyo dinleme, masal anlatma, söyleşme alışkanlıklarının uzakta kaldığı yaşam modelinin içinde alternatifsiz zaman geçirme aracı olarak insanların yaşamında rol oynamaktadır (Vries, 2001, 110). Çoğu zaman oyalanmak ve eğlenmek için izlenen televizyon yayınları, fazlaca değerlendirilip eleştirilmeden, hareketliliğinin ve renkliliğinin verdiği heyecanla izlenmektedir (Cereci, 2001, 14). Televizyon izleyicisi yalnızca izlediği yayından aldığı geçici heyecan ve

eğlenme duygusuyla yetinerek daha farklı ve düşündürücü olanı izlemeye yanaşmamaktadır. Bu bağlamda izleyicinin beklentisi ve televizyon kanallarının çıkar hesapları örtüşmektedir.

İnsanların giyim alışkanlıklarından çevre duyarlılığının oluşmasına, seçimlerde oy verecekleri partiyi seçme kararından misafir ağırlama alışkanlıklarına kadar yaşamın büyük bölümünde egemen olan televizyon, ortak noktalara çektiği dikkatler ve oluşturduğu tutumlarla izleyiciyi de yayınları gibi birbirine benzeştirmekte, tek sesli, renksiz bir kitle oluşumuna neden olmaktadır (Cereci, 2012, 413). Değişik düşüncelerin metinlere, görüntülere, seslere yansımalarıyla ortaya çıkan çok sesli, çok renkli, çok unsurlu televizyon programları, evrensel yaklaşımı ve çeşitliliği vurgulayan niteliğiyle insan gelişimine ve demokrasinin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Televizyon yayınlarının tek sesli, kısıtlı görüşlerden oluşan, birbirine benzeyen sıkıcı yayınları ancak, insan gelişiminin, demokrasinin önüne engel olarak çıkmaktadır.

Popüler kültürün en etkin aracı olan televizyon, sürekli tüketime çağıran yayınlarıyla insanları, çekici ürünler çevresinde toplayarak ortak tüketim alışkanlığını da oluşturmakta, her gün gösterdiği döşeme biçimleri, mobilyalar, mutfak gereçleri, hazır yiyecekler, teknoloji ürünleriyle tüketimde de tekbiçimlilik yaratmaktadır (Lopes, 2006, 412). Popüler kültürün sıradan ürünleriyle sıkışmış beyinlerin üretmekte zorlandığı çeşitli düşünceleri yansıtamayan televizyon yayınları düşünce kısıtlılığından dolayı yalnızca belirli çıkmazlarda dolaşan kısır öykülere dönüşmektedir.

Teknolojinin sınırsız olanaklarından yararlanan televizyon, görüntüyü ve sesi türlü biçimlere dönüştürerek görkemli imgeler oluşturmasına rağmen, yapımların içeriği düşünsel temelden yoksun olarak yalnızca kuru gürültü diye tanımlanabilecek bir gösteri sunmaktadır (Stamm, 2012, 259). Eğlenceli niteliğiyle insanları kendine çeken televizyon, düşünceyi önemsemeyen, düşünmekle zaman yitirmek istemeyen, düşünerek yorulmak istemeyen insanlar için de düşünmeyi gerektirmeyen yapımlar hazırlamaktadır. Düşünsel temelden yoksun yapımların kolaylığı ve ucuz maliyetleri de televizyon anamalcıları ve çalışanlarını bu yöne yönlendirmektedir.

Bu çalışmada, televizyon kanallarında yayınlanan programların içeriğinden yola çıkılarak, yayınlardaki düşünsel unsur yetersizliği ve tekdüzelik araştırılmış; yayınların benzerliğinin nedenleri değerlendirilmiş, televizyon kanallarının yayınlarında görülen düşünce yetersizliğine dayalı nedenlerden kaynaklanan kısırlık ve izleyicilerin dünyasındaki sığlaşma vurgulanmıştır. Düşünsel yaklaşımların giderek azalmasıyla yavanlaşan yaşam biçemlerine dikkat çekilmiş, bu bağlamda medyanın, özellikle en çok izlenen medya olan televizyonun oynadığı rol üzerinde durulmuştur.

Televizyon Kanallarında Tekdüzeliliğin ve Yayılardaki Benzerliğin Nedenleri

Toplumsal yaşam ve dinamikler, çağların koşullarına göre biçimlenmekte ve çağdaş gelişmelerden etkilenmektedir. İlk çağlarda iklimden, doğal koşullardan kaynaklanan biçem ve yaşam koşulları zamanla insanın üretimlerinden ve buluşlarından kaynaklanan etkilerle biçimlenmiştir. İnsanın en büyük buluşlarından olan medya, yeni yaşam biçemleri yaratma gücüne sahip araçlardan oluşurken, yaşamın içindeki unsurları kullanarak beslenmiştir (Andrews, 1974, 293). İnsanların çok yakınlarına kadar ulaşım onlara çok renkli ve sesli olarak seslenme olanağı bulunan televizyon da insanların zaman geçirme ve eğlenme gereksinimlerini karşılamak üzere yaşamın içindeki basit, kafa karıştırmayan, insanı düşünmek zorunda bırakmayan yapımlarla kitlelere seslenme yolunu seçmiştir. Teknolojinin katkılarıyla işleri kolaylaşan ve boş zamanları artan insanlar, zamanlarının çoğunu televizyon karşısında geçirme alışkanlığı edinmişlerdir.

Televizyonun ortaya çıkışı ve gelişim süreci, köylerden kentlere göçün yoğunlaştığı, kırsal koşullardan kentsel koşullara uyum sorununun yaşandığı ve insanların ciddi kültür bunalımları yaşadığı bir döneme denk gelmesi nedeniyle, televizyon yeni kent kültürünün oluşumunda önemli rol oynamış, değişik toplumsal yapılanmalar oluşturmuştur. İzleyicinin gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda yapımlar tasarlayan televizyon, izleyicilerin sıkıntılarını da gidermeye yönelik, basit unsurlardan oluşan yayınlara bir imgeler dünyası oluşturmuştur (Cannon, 1952, 253). Televizyonun imgelere

dayalı fantastik dünyası içinde kendini mutlu hisseden insanlar, düşünceye fazlaca yer bırakmadan zaman geçirdikleri medyayı bir temel referans olarak değerlendirmişlerdir.

Sanayi Devrimi'nden bu yana kentsel alanlarda yoğunlaşan ve yeni donatılarla yaşamın kolaylaştığı modern biçem, daha felsefi yaklaşımların, geleneksel kültür ürünlerinin, kitap okumanın, masal anlatmanın yaygın olduğu eski yaşam biçemini geçersiz kılmış; teknolojinin de katkılarıyla daha devinimli, daha çok renkli, eğlenceli ve beyin gücünün daha az kullanıldığı bir biçeme dönüşmüştür. Bu süreçte medya da yeni biçemin etkilerinden uzak kalmamış, hatta yeni biçemin yaratılmasında başrol oynamıştır (Ribbat, 2002, 557). Köylerden büyük kentlere kadar hemen herkesin izlediği televizyon, kolay ulaşılabilir niteliğiyle yeni, kolay ve eğlenceli yaşam biçemini büyük kitlelere aktarmıştır.

Modern yaşam biçemiyle yaygınlaşan teknolojiye dayalı, kolay ve yüksek ritimli yaşam, geleneksel biçemin düşünceye ve felsefeye dayalı yaklaşımlarını da etkilemiş, kültürel ortamı ve medyayı oluşturan etkenler de düşünceden uzak yaklaşımlara yönelmiştir (Schwartz, 2006, 19). Düşünsel çabayı, okumayı, yerine göre tinsel acı çekmeyi gerektiren düşünsel eylemler, küresel düzlemde yaygınlaşan basit unsurlara dayalı popüler kültürle birlikte yerini eğlenceli unsurlara bırakmıştır. Yeni yaşam biçeminin etkileriyle daha kolay, hızlı ve eğlenceli yaşamak isteyen insanlar da kolay yöntemler ve basit materyallerle hazırlanmış kültürel unsurlar ve medya yapımlarına alışmış, daha eğlenceli zaman geçirdikleri, düşünme çabası gerektirmeyen yapımlara ilgi göstermişlerdir.

Geleneksel kültürün egemen olduğu dönemlerin verilerinden de yararlanan televizyon, daha çok yüzeysel, sıradan konuların gündem olarak konuşulduğu temaları ve magazin söylemleri ele almış, izleyicinin beyin gücü harcamasına gerek bırakmayan yayınlara ucuz bir eğlence modeli yaratmıştır (Logan, 2000, 9). Televizyonun geniş popülaritesinden yararlanmak isteyen politikacılar, işadamları, eğlence dünyasının ünlüleri ve sıradan kişiler televizyonun kapsamına girmeye çalışmış, kitlelere ulaşmayı denemişlerdir. Herkes tarafından anlaşılabilen basit materyallerle oluşmuş

yapımlar, izleyiciden ilgi görmesi nedeniyle tüm televizyon kanallarınca da uygulanmıştır.

Teknolojinin olanaklarıyla birlikte yaşamlarının kolaylaştığına inanan insanlar, rahatlığın da etkileriyle kültürel aydınlanmadan, felsefi düşünceden, zekâ oyunlarından uzaklaşmış; daha az düşünerek yaşadıkları yeni yaşam biçemi içinde eğlenerek zaman geçirme alışkanlığı geliştirmişlerdir. Televizyonun da yaşamlarını süslemesi ve güç harcamadan zaman geçirme olanağı sağlaması modern çağ toplumlarını düşüncenin daha az değer bulduğu bir yaklaşıma yönlendirmiştir (Duchan, 2012, 496). Eğlencenin büyük ilgi gördüğü yaklaşımla üretimde bulunan televizyon kanalları, yaşamın sıradan malzemelerini kullanarak izleyicilere seslenmektedir. Televizyon çalışanlarının da yaklaşımlarını sınırlayan modern biçem, birbirine çok benzeyen yapımların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yayın politikalarını temel alarak geliştirdikleri yaklaşımlarla gündem oluşturan ve oluşturdukları gündemlerden yeni gündemler üreten televizyon kanalları, herkesin paylaştığı gündem öğeleriyle kitlelerin yaşam alanlarını ve görüşlerini de biçimlendirmektedir. Küçük ayrıntılarla yayın politikaları ve çıkar hesapları birbirine benzeyen televizyon kanallarının yayınları da benzer gündemler nedeniyle benzeşmektedir (Abele, 2007, 93). Televizyon kanallarının çıkar hesapları bazen, gerçekleri öteleyen ortak gündemler oluşturmaya kadar varmaktadır. Yapay gündemlerden çıkar sağlayan tüm televizyon kanalları da ortak gündeme katılarak yayın yapmaktadır (Schocket, 2011, 158).

Sürekli ve çekici yayınlarla kitleleri ortak alışkanlıklar çevresinde bir araya getiren televizyon, aktarıcılığını yaptığı popüler kültürün çekici ürünlerini de kitlelere tanıtarak bir başka ortaklığın aracılığını daha yapmaktadır. Tüm televizyon kanallarının popüler kültürün aktarımından büyük çıkarlar sağlamasıyla televizyon kanallarının yayın içeriklerinde de popüler kültürü oluşturan unsurlar kullanılmakta; bu nedenle televizyon kanallarında yayınlanan haber bültenlerinden dizi filmlere, reklam kuşaklarından tartışma konularına kadar tüm yapımlar birbirine benzemektedir (Ratner-Rosenhagen, 2006, 747). Televizyonun sadık izleyicisi televizyon kanallarının yayınlarındaki

benzerlikten şikâyetçi olmakta, ancak artık yaşamı yönlendiren ve yaşama anlamını verdiğine inanılan televizyonu yaşamından çıkaramamaktadır.

Televizyon Yayınlarındaki Düşünsel Sorun

Başlangıçta estetik ve felsefi bir kaygı gözetmeksizin, yalnızca önemli gelişmeleri insanlara aktarmayı görev olarak üstlenen televizyon, izleyici kitlenin köylerde yaşayan okuma yazma bilmeyenden büyük kentlerde yaşayan aydınlara kadar çok geniş bir alana yayılması nedeniyle herkesin anlayabileceği basit öğelerle yapım tasarlama yolunu seçmiştir. Herkesin aynı düzeyde düşünemeyeceği dikkate alınarak, bazı insanların yaşamlarında düşünceye ve felsefeye hiç yer vermemeleri nedeniyle yapımlar çoğunlukla yalnızca görüntülerle anlaşılabilen düzeyde tutulmuştur (Conant, 1953, 4). Basit ve eğlenceli yapımlar, çağın çıkarıcı ve baskıcı yönetimlerinden kaynaklanan sıkıntılarla bunalmış insanlar tarafından ilgiyle karşılanmıştır.

Görüntülerin ve basit bir metinden oluşan anlatımın ulaştığı insanlara yaşamın yüzeysel yanını, sıradan olayları ve dedikoduları aktararak büyük kazançlar sağlayan televizyon kanalları, sanatsal yaklaşımın egemen olduğu, felsefe ve düşünce içeren yapımları tiyatro, sinema, resim, fotoğraf, karikatür gibi araçlara bırakmıştır (Carter, 1979, 288). Tüm gününü tarımla uğraşarak ve yorularak geçiren insanların yaşadığı kırsal biçemin ardından, yüksek ritimli kent yaşamında yaşamın ritminden yorulan ve düşünerek yorgunluğunu pekiştirmek istemeyen insanlar için bir geçici sarhoşluk niteliği taşıyan televizyon yayınları, düşünmeye yönlendiren program tasarlamaktan özellikle kaçınılmaktadır.

İnsanlık tarihindeki devrimler, bilimsel buluşlar, yeni dönemler bazı akımların, inanışların, yaklaşımların sonunu getirirken bazılarının başlangıcı olmuştur. Her yeni başlangıç yeni modelleri ve biçimleri de beraberinde getirmiştir. Modern yaklaşımlar geleneksel yaklaşımların geçerliliğini azaltmış; aşırı tüketim ve eğlence korumacılığın ve geleneksel üretimin sonunu getirmiş; basit unsurlarla kolay ve eğlenceli yaşam biçemi felsefe ve düşünceye dayalı biçemi engellemiştir (Hoffman vd., 1995, 141). Güncel gelişmelerden etkilenen ve yayınlarını konjonktürel etkiler üzerinde biçimlendiren televizyon

da düşüncenin daha az yer aldığı, basit, eğlenceli unsurların egemen olduğu sıradan yapımlarla kitlelere seslenme yolunu seçmiştir. Tüm kanalların yeni yaklaşımdan kazanç sağlamaları, benzeşmelerin yolunu da açmıştır.

Temelde anamal sahiplerinin hesaplarının somut sonuçları olan teknoloji ürünlerinin insan yaşamına katkıları, kültürel anlamları ve insan için çıkardığı sorunlar da tartışılmaktadır. İnsan yaşamını kolaylaştırıp yaşamı daha eğlenceli bir duruma dönüştüren teknoloji ürünleri, felsefi veya kültürel anlamları olmaktan öte, anamal sahiplerinin çıkarlarına katkıda bulunan özellikler taşımaktadır. Teknolojinin en çok ilgi gören ürünlerinden biri olan televizyon da teknoloji üreticileri ve imge tasarımcılarına büyük kazançlar sağlarken, kültürel dünya ve düşünsel üretim konusunda edilgen ve yetersiz kalmaktadır (Selinger, 2009, 398). Televizyonun düşünsel alandan uzak olması nedeniyle düşünmek istemeyen büyük bir kitle kitap okumak veya tiyatro izlemek yerine televizyon izlemeyi tercih etmektedir.

Planlı bir süreçte kitapların önemini yitirmesi, kütüphanelerin kapatılması, insanın güdülerine seslenen ürünlerle tüketimin artırılarak yazınsal ve sanatsal üretimin kısıtlanması yeni bir yaşam biçiminin temelini oluştururken; kolaycılığın ve basitliğin aracı olan televizyonun önemi ve rolü artmıştır (Altore, 2011, 395). Basit işlerle uğraşarak çok kazanç sağlama ve yaşamı eğlenerek geçirme yaklaşımının egemen olduğu süreçte televizyon da sürecin başoyuncusuna dönüşmüştür. Tecimsel temelde kurulan televizyon kanallarının aynı ilkelerle çalışması nedeniyle de televizyon kanallarının yayınları birbirine benzemektedir.

Auguste Comte'un "öğrenmek ve elde etmek için bilmek gerekir" sözü televizyonda yalnızca haber başlıklarını ve siyasetin ve eğlence dünyasının dedikodularını aktarmakla öğrenmenin gerçekleşeceği biçiminde uygulanmakta; öğrenilen bilginin değerlendirilmesi, sorgulanması, anlaşılması, belleğe yerleştirilmesi aşaması önemsenmemektedir (Yağbasan, 2003, 292). Televizyon ekranlarından izleyiciye aktarılan iletiler, sıradan, yüzeysel yorumların ve dedikoduların konusu olmaktan öte bir anlam taşımamakta, televizyon karşısında harcanan zaman kişi için yitik zaman olarak kalmaktadır.

İlk çağlardan bu yana insanın üretim ve uygarlık çabaları düşünsel

bir kökene dayanmakta, önce düşüncenin biçimlendirilip geliştirilmesiyle başlayan gelişim süreci düşüncenin uygulanmasıyla ilerlemeye dönüşmektedir. İnsanlık tarihinin dönüm noktalarını oluşturan devrimler, buluşlar, Rönesans, Reform gibi dönemler insan düşüncesinin değişik açılardan ortaya koyduğu verilerle gerçekleşmiştir (Kılıç, 2006, 123). Televizyon ancak insanın gelişimi ve evrende gelişen olaylarla ilgili düşünsel temeli de aktardığında iletileri bir anlam taşımakta, izleyicilerin belleğinde bir yere oturmaktadır. Düşüncenin yer almadığı iletiler iz bırakmadan unutulmaktadır.

Düşünsel Sorundan Kaynaklanan Çıkmaz

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki başkanlık seçimlerinden küresel ısınmaya, Suriye'deki çatışmalardan Türkiye'de fiyatı en çok artan ürüne kadar dünyanın her yerindeki ve yaşamın her alanındaki gelişmeler ve durumlarla ilgili bilgi ve görüşleri aktaran televizyon, basit tümcelerle oluşturulmuş bilgi ve görüşlerin dışında, konuların nedenlerine değinmeksizin kolay anlaşılabilir yayınlar yapmaktadır (Wood ve Vedits, 2007, 562). Nedenleri ve geçmişi öğrenilmeyen konular izleyicilerin belleğinde uzun süre yer edinmeksizin yalnızca basit dedikodu malzemeleri olarak kalmakta, toplumsal yapıya katkıda bulunan etkiler taşımamaktadır.

Toplumun sanatsal ya da sosyal bir konu üzerinde düşündürerek, tartışarak gerçeklere ulaştırmayı amaçlayan yazı türlerine düşünsel denmektedir. Ancak gerçeklere ulaşmaktan kaçınan, imgesel bir sarhoşlukta mutlu olmayı seçen bir toplum için düşünsel üretimler etkili olmamaktadır. Bu bağlamda sanal sarhoşluğu seçen kitlelerin aracı olan televizyondan da düşünsel üretime yer vermesi beklenmemektedir (Şenel, 1995, 136). Daha çok insanın ilgisini çekmesi için düşünsel üretim ve felsefi anlamlardan uzak olarak tasarlanan televizyon programları, izleyenleri doyurucu imgelere götüremediği için yetersiz kalmaktadır.

İnsanların birbirleriyle ilişkisi, maddeyle ilişkisi, yaşamla ilişkisi, kavramlarla ilişkisi, fizikötesiyle ilişkisi ve bu ilişkilerden kaynaklanan oluşumların temelinde bulunan düşünsel yaklaşım, insancıl gelişimi, yücelmeyi ve uygar yaşamı sağlamaktadır (Özel, 2007, 220). Düşünsel

yaklaşımın bulunmadığı üretimler yaşamın içinde gereksiz bir dolgu olarak kalıp, insanların zamanlarını boşa geçirmesinden başka işe yaramamaktadır. Televizyon da zaman geçirmek için başvurulan araçların başında gelmektedir.

Bir bilinç yönetimi aracı olan televizyon, yeni kavramların, modellerin biçemlerin insanlara öğretilmesi, benimsetilmesi ve davranışa dönüşmesi bağlamında etkili olmakta, bu amaçla olabildiğince basit unsurlardan oluşturulmuş iletilerle izleyiciye seslenmektedir (Erdoğan, 2007, 15). Tecimsel araçlar olmaları nedeniyle yayınların kolayca en büyük izleyici kitleye ulaşım kazanca dönüşmesini amaçlayan bütün televizyon kanalları da program yapımında benzer yöntemleri izlemekte, benzer materyalleri kullanmaktadır. Televizyon kanallarının yayınlarındaki benzerlik, öncelikle Türkiye’de yaşayan değişik kültür, inanç ve kökenlere sahip izleyicinin beklentileriyle çatışmaktadır.

Yaşama, insana, objelere, doğaya, mesleklere, davranışlara, kavramlara niteliğini anlamak ve onlara yaşamın içinde anlamlı bir yer vermek üzere bakmak bir bilgi, görüş ve yaklaşım düzeyini gerektirmektedir. Dilin rastgele kullanılmadığı, tanımların ve renklerin anlamlı biçimde yerlerine yerleştirildiği, anlamak ve anlatmak için çaba harcanan bir toplum gelişme gösteren ve adı anılan bir toplumdur. Böyle bir toplumu oluşturan bireyler televizyon kanalları için elverişli olmayan, sürekli televizyon izleyerek boşa zaman harcamaktan kaçınan insanlar olmalarından dolayı kazanç sağlamayan insanlardır (Adanır, 2008, 5). Bilgiye önem vermeyen geniş kitlelere ulaşmak için, anlamı basitleştirmeye çalışan televizyon, dilin ve iletişimin olumsuz etkilenmesine de neden olabilmektedir.

Düşünsel bir temel üzerinde, insanların düşünme yetilerine seslenen bir medya bireylerin tutum ve davranışlarını etkileyebilme ve bunları değiştirebilme gücüne sahip bulunmaktadır. Düşünceyle değil, yalnızca güdüler ve basit öğelerle oluşturulan yapımlarsa hoşça ancak boşa zaman geçirtmekten öte bir işlev yapamamaktadır (Arslan, 2005, 9). Düşünce temeli üzerine kurulmayan televizyon yapımları izleyicilere boşa zaman geçirtmekte, izleyicileri düşündürmeyen görüntülerle yatıştırarak ve kolay ve ucuz yapımlarında olan tüm kanalları birbirine benzeştirmektedir.

Teknoloji televizyona, nitelikli görüntü ve sesin yanında uzak alanlara

ileti aktarma ve bunların yanı sıra içeriğini geniş alanlara yayma olanağı da vermektedir. Teknolojinin tüm olanaklarından yararlanan televizyon, tüm çekiciliğini kullanarak dikkatleri belirli konularda yoğunlaştırmakta, bu konular üzerinden gündem oluşturmaktadır. Televizyonun dikkat çektiği konular uzun süre toplumun gündeminde kalmakta, yönetimlerin ve halkın söyleşi ve tartışma konusu olmaktadır (Atabek, 2011, 122). Ancak insanın düşün dünyasında yer bulmayan, düşüncenin oluşum sürecine erişemeyen iletiler insanın dünyasında yer işgal edip zamanın geçmesine neden olmaktadır.

Dünyada özellikle anamal sahipleri insanların zamanlarını eğlenerek boşa geçirebilecekleri ve altyapıdan yoksun niteliksiz ürünleri tüketerek yaşayabilecekleri bir biçim tasarlarken, az sayıdaki kişi de insanlığa katkıda bulunabilecek çalışmalar yapmaktadır. İnsancıl değerleri sahiplenmek, insancıl ahlaka sahip olabilmek, karmaşık sorunları çözebilmek, kendini bilerek yaşamak, herkesle iletişim kurmanın yöntemlerini uygulayabilmek, evrende olup bitenleri değerlendirebilmek ve bir sonuç çıkarabilmek için insanın düşünsel yaklaşıma gereksinimi bulunmaktadır (Özel, 2011, 349). Düşünsel yaklaşımla üretim yapan her kişi, kurum ve kuruluş, temel sorumlulukları gereğince insana, insanlığa ve uygarlığa katkıda bulunmuş anlamına gelmektedir.

Sonuç

21. Yüzyıl’ın en çok ilgi gören medyası olan televizyon, insanların çoğunun kentsel yerleşimlerde yaşadığı dünyada, yaşamın ritminden ve sıkıntılarında bunalan insanları eğlendirip zaman geçirtmek amacıyla kullanılmaktadır. Daha çok dünyada gelişen olaylarla ilgili haberleri izlemek ve toplumsal gündeme katılmak için yararlanılan televizyonun etkileri, televizyon yayınlarında kullanılan düşünsel veri oranında kalıcı veya geçici olmaktadır. İzleyicilerin beklentilerinin, fazla düşünsel çaba harcamadan zaman geçirmek olması nedeniyle televizyon çalışanlarının da basit ve kolay materyallerle yapımlar tasarlaması, televizyon yayınlarını sıradan ve değersiz duruma düşürmektedir. Hemen hemen tümü benzer amaçlar için çalışan ve benzer yayın politikaları belirleyen televizyon kanalları da basit, sıradan ancak ilgi çekmek için heyecan

dolu içerikleriyle birbirine benzeşmektedir.

Giderek karmaşıklaşan ve küresel siyasi ve ekonomik etkenler dolayısıyla sorunların arttığı toplumsal yaşamda insanlar yaşamlarını yönlendirebilecek güvenilir dayanaklar, sağlam kaynaklar aramaktadır. Toplumsal yaşamın üzerinde baskın bir egemenlik kuran ve pek çok durumda kaynak ve pekiştirici unsur olarak gösterilen televizyon, düşünsel temelden yoksun yayınları ve diğer kanallarla benzeşen içerikleriyle yüzeysel davranış ve gelişmeye engel olan sığ yaşam biçimine neden olmaktadır. İzleyicilerin içerikleri birbirine çok benzeyen kanallar karşısında seçim çaresizliği yaşaması da bir başka sorundur.

Tecimsel kaygıyla çalışan tüm kuruluşlar gibi televizyon kanalları da kazançlarını ön planda tutmakta ve yayın politikalarını kazanç temelinde oluşturmaktadır. Toplumun her kesimine ve olabildiğince farklı kültür gruplarına seslenerek kazancını artırmaya çalışan televizyon, insan beynini yormayan unsurlardan oluşan yayınlarla herkesi hoşnut etmeye çalışmaktadır. Televizyonun düşünsel yaklaşımdan uzak yayınları her ne kadar toplumun büyük bir bölümünü hoşnut etse de toplumsal gelişim, demokratikleşme, kültürel aydınlanma açısından yapıcı bir anlam taşımamaktadır.

İnsanların ilgisini çekebilecek ve gündemlerini meşgul edebilecek, düşünsel yaklaşımdan yoksun, basit unsurlardan oluşturulmuş konular televizyon kanallarının en çok başvurduğu materyallerdir. Kendi gündemini belirleyerek ülke yönetimini, halkı ve diğer etkenleri de bu gündemin içine almakta ustalaşan televizyon kanalları, toplumu tüm örgütlenmeleriyle birlikte, okuma yazma bilmeyenler de içinde olmak üzere gündeme bağlamak için, düşünme çabası gerektiren unsurlarla oluşmuş iletilerden uzak durmakta, kolay anlaşılabilen ve olabildiğince eğlenceli unsurlarla yayın yapmaktadır. Basit, anlaşılabilir ve izleyiciyi yormayan yayın televizyon kanallarına büyük kazanç sağlamaktadır.

Düşünsel yaklaşımın temel alınmadığı televizyon yayınları doğal olarak gelişmenin, uygarlaşmanın, sorunların çözümünün önünde engel olarak durmaktadır. Ne kadar insanları avutup teskin etse, sıkıntılarına geçici, eğlenceli çözümler bulsa da televizyon, insanın insan olduğunu hissetmesini sağlayan düşünsel yaklaşımlardan ve üretimlerden uzak olduğu sürece

yaşamsal bir araç olma özelliği taşımamaktadır. Televizyonun insan gelişimine, toplumsal yapıya, evrensel uygarlık düzeyine ulaşmaya, demokratikleşmeye, çoksesliliğe katkıda bulunması için düşünsel temele dayanan, düşünce unsurlarıyla oluşturulmuş yayınlar yapması gerekmektedir.

Kaynakça

- Abele, Elizabeth (2007). "Gen-X Hamlets: Imitating the Dane to Find a Personal American Masculinity" *American Studies*, 48 (4): 89-110.
- Adanır, Oğuz (2008). "Belgesel Sinemanın Sanat Kavramı Çerçevesinde Değerlendirilmesi" *SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 1 (2): 1-5.
- Andrews, Frank M. (1974). "Social Indicators of Perceived Life Quality" *Social Indicators Research*, 1 (3): 279-299.
- Altore, Marije (2011). "After Cursing the Library: Iris Murdoch and the (In)visibility of Women Philodophy" *Hypatia*, 26 (2): 384-402.
- Arslan, Ali (2005). "Türkiye'de Medya-Toplum İlişkisi ve Medyanın Profesyonellik Etiği Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme" *Akademik Bakış*, 5: 1-13.
- Atabek, Nejdet (2011). "Gündem Belirleme Yaklaşımı". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 7: 109-128.
- Cannon, Anthon S. (1952). "Movement in Mass Media" *Marriage and Family Living*, 14 (3): 253-254.
- Carter, Curtis, L. (1979). "Aesthetics, Video Art and Television" *Leonardo*, 12 (4): 289-293.
- Cereci, Sedat (2001). *Televizyonda Program Yapımı*, İstanbul: Metropol.
- Cereci, Sedat (2012). "Imaginary Worlds of Technology: Fantastic Images of Television" *European Journal of Social Sciences*, June 2012, 31(3): 409-416.
- Duchan, Joshua S. (2012). "Recordings, Technology, and Discourse in Collegiate A Cappella" *The Journal of American Folklore*, 135 (498): 488-502.
- Erdoğan, İrfan (2007). "Televizyon, Denetim ve Medya Etiği Üzerine" *RATEM Dergisi*, 1: 1-15.
- Hoffman, Eric ve Quinn, Philip L. ve Audi, Robert ve Nussbaum, Martha (1995). "Challenges to Philosophy and Its Organizations" *Proceedings and Addresses of the American Philosophical Association*, 69 (2): 133-146.
- Kılıç, Selim (2006). "Modern Topluma Ekolojik Bir Yaklaşım" *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2): 108-127.
- Logan, Ben (2000). "The Power of Legend and Story: Local History: What It Is, and Why It's Important?" *The Wisconsin Magazine of History*, 84 (2): 2-13.
- Lopes, Paul (2006). "Culture and Stigma: Popular Culture and the Case of

Comic Books" *Sociological Forum*, 21 (3): 387-414.

Özel, Mehmet (2007). "Çağımız Çevre Sorunlarının Düşünsel Temelleri Üzerine Bir Yaklaşım" *Gazi Üniv. İktisadi ve İdari Bilimler Fak. Dergisi*, 9 (1): 207-226.

Özel, Necmettin (2011). "Toplam Kalite Yönetiminin Kavramsal Boyutu: Kalitenin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 6 (1): 341-354.

Ratner-Rosenhagen, Jennifer (2006). "Conventional Iconoclasm" *The Cultural Work of the Nietzsche Image in Twentieth Century America*. *The Journal of American History*, 93 (3): 728-754.

Ribbat, Christoph (2002). "Handling the Media, Surviving "The Corrections": Jonathan Franzen and the Fate of the Author" *American Studies*, 47 (4): 555-566.

Schocket, Andrew M. (2011). "Little Founders on the Small Screen: Interpreting a Multicultural American Revolution for Children's Television" *Journal of American Studies*, 45 (1): 145-163.

Schwartz, Danielle (2006). "Modernism for the Masses: The Industrial Design of John Vassos". *Archives of American Art Journal*, 46 (1/2): 4-23.

Selinger, Evan (2009). "Towards a Reflexive Framework for Development: Technology Transfer after the Empirical Turn". *Synthese*, 168 (3): 377-403.

Stamm, Michael. (2012). "Broadcasting Mainline Protestantism: The Chicago Sunday Evening Club and the Evolution of Audience Expectations from Radio to Television". *Religion and American Culture: A Journal of Interpretation*, 22 (2): 233-249.

Şenel, Aladdin (1995). *İlkel Topluluktan Uygar Topluma*. 5. Basım, Ankara: Bilim ve Sanat Yayıncılık.

Yağbasan, Mustafa (2003). "Yerel Medyanın Etkinliği" *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1): 291-308.

Vries, Leonard (2001). "Saenredam. Utrecht". *The Burlington Magazine* 143 (1175): 108-110.

Wood, B. Dan ve Veditz, Arnold (2007). "Issue Definition, Information Processing, and the Politics of Global Warming". *American Journal of Political Science*, 51 (3): 552-568.